

שנתן את הקטורת לכף, אין הכהן השני יכול להקטירה, שהרי נטמאה מן המת. וגם אם נפלה מידי הכהן גדול קודם שמת ולא נטמאה, עדיין תלוי הדבר בספק של הגמ' לעיל (מח, א) האם קטורת שנתפזרה ממלא חופניו נפסלה להקטרה או לא (מנחת אברהם עמ' שפב).

וכשם שהסתפקה הגמ' בחפן ומת, כך יש להסתפק בחפן ונטמא, והטעם שהסתפקו על חפן ומת, כיון שמייתה מצויה יותר מנטמאה, שהכהנים נזהרים שלא להיטמא. ויש שפירשו, שספק הגמ' הוא רק בחפן ומת, אבל בחפן ונטמא ודאי נכנס אחר בחפינתו, שכיון שהכהן הראשון חי, הכהן השני הוא שלוחו (ריטב"א, ובע"ז בתוס' רא"ש ובתוס' ישנים, וראה עוד להלן ע"ב ד"ה שחט).

וְאִי דְלִיקָא סַכְנָתָא מִיָּסַר אָסִיר, ואף לדעה שמוותר לחתוך בסכין דק דק בשבת לצורך אכילה לאלתר [אף שאם עושה כן כדי להניח חייב משום טוחן] (ראה רמ"א או"ח שכא, יב), מכל מקום כאן הוצרכו לשחיקה הנעשית בכלי המיוחד לכך, ולכן אסור לעשותה גם לצורך אכילה לאלתר (טל תורה). ויש שכתב, שכיון שהוא טוחן את השחלים למשקה, אין זה מלאכת טוחן אלא מלאכת דש, ומלאכת דש אסורה גם לצורך אכילה לאלתר (הוקת היום, ע"פ המאירי והמג"א ש, כז, ז).

משום דְּבָקִי בְּרַפּוּאוֹת הוּא, ואין זה כשאר ספק פיקוח נפש שמחללים שבת בלי לשאול [כמבואר בירושלמי (יומא ח, ה)], כיון שרבי יהושע בן לוי הסתפק לגבי שחלים שמא אף שמועילים לאחד מכל מקום מזיקים לאחר (חי' תלמידי הרשב"א בסוף הספר, ובע"ז במאירי).

שְׁמַע מִיָּנָה דְרַבִּי חֲנִינָא קָשִׁישׁ, שהרי רבי יהושע בן לוי קרא לו 'רבי', ואין דרך הזקנים לקרוא לבהורים 'רבי' (ריש"י). ויש שפירש, שראיית הגמ' היא ממה שאמר 'התיר לי', ומשמע שבה לשמוע ממנו הוראה (ריטב"א).

אִי חוּפֵן חוּזֵר וְחוּפֵן חֲבִירוֹ נִכְנָס בְּחַפְּיָתוֹ וְכוּ' אִי אֵין חוּפֵן וְחוּזֵר וְחוּפֵן תְּבַעֵי לָךְ, שלמאן דאמר חופן וחוזר וחופן, מדאורייתא מספיקה חפינה אחת בחוץ, ומאידך יכול לחפון כמה פעמים שירצה, אלא שרבנן אמרו לחפון פעמיים, שמא נחסר קצת מהקטורת בדרך לקודש הקדשים, ולכן כאן כשהכהן הראשון מת לאחר חפינה, יכול הכהן השני לחפון שוב בחוץ לפני שנכנס. אולם למאן דאמר אין חופן וחוזר וחופן, אסור לחפון פעמיים, ולכן הכהן השני אינו יכול לחפון שוב, אלא צריך להסתפק על החפינה של הכהן הראשון שמת, ורק לשיטתו הסתפקו האם החפינה של הראשון חפינה היא (תוס'). ואף שהכהן הראשון מת ובטלה חפינתו, מכל מקום לא בטלה לגמרי, אלא שהכהן השני צריך לחפון בעצמו ואינו יכול להשתמש בחפינתו של ראשון, ולכן לסובר שאסור לחפון פעמיים, צריך להביא קטורת חדשה ואינו יכול לחפון שוב (הערות הגר"ש אלישיב). ויש מפרשים, שלמאן דאמר חופן וחוזר וחופן, מדאורייתא הוא שצריך לחפון פעמיים, ומכל מקום כשהכהן גדול השני חופן בפנים, מתקיימת קצת מצות חפינה (תוס' רא"ש, ובע"ז בתוס' ישנים, ראה ביאור דבריו במנחת אברהם).

אִי אָפְשָׁר שְׁלֵא יַחְסֵר וְשְׁלֵא יוֹתֵיר, ולדעת המפרשים [ראה ביאורנו לעיל בסמוך] שלמאן דאמר חופן וחוזר וחופן יכול לחפון כמה פעמים שירצה, אף אם הכהן השני יחפון בחוץ לפני שנכנס לקודש הקדשים, לא תוכשר הקטורת בחפינה זו, כיון שהחפינה הראשונה עדיין קיימת, ומכיון שלא יתכן שהחופניים של השני

וְכַן שְׂמַאל פְּסוּל, אולם ביום הכיפורים מוליך הכהן גדול את הכף עם הקטורת בשמאלו [כמבואר במשנה לעיל (מז א)], משום שאין אפשרות להוליכה בימין (תוס' רא"ש ותוס' ישנים ע"פ הגמ' שם, וראה ריטב"א), ואם כן בהכרח שכאן הכשירה תורה בשמאל (כסף משנה עבודת יום הכיפורים ד, א, בת"י שני). ויש שצידד, שהולכה בשמאל פסולה רק מדרבנן, ולכן ביום כיפור שאין אפשרות אחרת מוליכים בשמאל (שם בת"י ראשון).

הוֹלֵכָה בְּיָד מְהֵרָה, ואף שהולכה בכלל קבלה היא [כמבואר בחגיגה (יא, א)] וקבלת הדם בזר פסולה, מכל מקום אינה ממש כקבלה, שהרי לעיל (מח, ב) הסתפקו האם הולכה בשמאל כשרה אף שקבלה בשמאל פסולה, ואם כן גם לגבי הולכה בזר יש להסתפק כן (קורן אורה זבחים יד, א ד"ה בעי, ע"פ התוס' לעיל מח, ב ד"ה הולכה, וראה עוד חי' רבי אריה לייב ב, ח).

דְּעֵבֹד מַעֲשֵׂה אֵיצְטָבָא - הכהנים קיבלו את הדם מהבהמה והניחו אותו בידי הלויים [שהם זרים], אולם הלויים לא קירבו את הדם למזבח, אלא הכהנים נטלו אותו מידיהם והוליכו אותו למזבח (ריש"י; ריטב"א). ויש מפרשים, שהזרים עמדו בשורה זה לצד זה ממקום השחיטה עד המזבח, והושיטו את הדם מזה לזה בלי שזזו ממקומם, והולכה שלא ברגל אינה הולכה ואין זר פוסל בה (רבנו חננאל, ע"פ הגהות חשק שלמה, אולם ראה רבינו אליקים).

חֶפֶן חֲבִירוֹ וְנָתַן לְתוֹךְ חַפְּיָיו, והספק הוא במקרה שהחופניים של שניהם שוות (רבינו אליקים; מאירי לעיל מז, ב ד"ה לענין).

מֵלֵא חַפְּיָיו בְּעֵינָיו וְהָא אֵיכָא וְכוּ', וצדדי הספק הם, האם ה'ולקח' שנאמר בפסוק 'ולקח מלא המחתה גחלי אש וגו' ומלא חפניו קטורת וגו', נאמר רק על הגחלים שנאמרו בתחילת הפסוק, או גם על הקטורת שנאמרה בהמשך הפסוק (ריש"י; ריטב"א, וראה בנין שלמה א, מח שתמה, מדוע הגמ' לא הסתפקה במקרה שקוף נתן את הקטורת בידיו). ויש שפירש, שבדואי נאמר ה'ולקח' גם על הקטורת, והספק הוא האם ה'ולקח' מתקיים גם בלקיחת חבירו, או שצריך שהוא עצמו יקח (תוס', וראה עוד תוס' לעיל מז, ב ד"ה אלא), ואף שכל עבודות היום כשרות רק בכהן גדול, מכל מקום יתכן שחפינה כשרה גם בכהן הדיוט (משיב דבר א, מ, ראה שם לטעם הדבר). ויש שטכר, שהספק הוא האם החפינה עצמה עבודה היא וכשרה רק בכהן גדול, או שרק הכנסת הקטורת לקודש הקדשים היא עבודה, אבל החפינה עצמה אינה עבודה, ולכן גם אחר יכול לעשותה (מקדש דוד קדשים ג, ח, וראה בנין שלמה שם).

או דְּלִיקָא וְלָקַח וְהֵבִיא בְּעֵינָיו וְהָא לִיקָא, אולם מה שהכהן גדול מחזיק את הקטורת בידיו, אין זה נחשב 'ולקח', כיון ש'ולקח' משמע מעשה הלקיחה ולא עצם ההחזקה בידיו. ומכאן מוכח שבכל מקום שנאמרה לקיחה, כגון בלולב, המצוה היא להגביה את הלולב ואין המצוה מתקיימת במה שהלולב מונח בידו (תוספת ביכורים תרבג, א, וראה מרומי שדה). ויש שפירש, שבמקום שהתורה אומרת לקיחה סתם, כגון בלולב, גם ההחזקה כשלעצמה נחשבת לקיחה, אולם במקום שהתורה אומרת לקחת ממקום מסויים, כגון בחפינה שנאמר בה (ויקרא טז, יב) 'ולקח מלא המחתה וגו' מעל המזבח', בהכרח שכוונת התורה על מעשה הלקיחה ולא על ההחזקה (אור שמח עבודת יום הכיפורים, ח, ובע"ז בחז"א או"ח קמט, ב).

חֶפֶן וְנָתַן מְהֵרָה שְׁיִכְנָס אַחַר בְּחַפְּיָתוֹ, והספק הוא באופן שמת לאחר שנתן את הקטורת לתוך הכף (ריש"י), אולם אם מת לפני